

Voor het eerst in de geschiedenis krijgt Wallonië een centrumrechtse regering

Posted on 12 juni 2024 by Pieter de Jonge

Zondag 9 juni hield België naast Europese ook landelijke en regionale (deelstaten Vlaanderen, Brussel en Wallonië) verkiezingen. De uitslag daarvan kan historisch genoemd worden. Tegen de verwachtingen in werd het uiterst rechtse Vlaams Belang niet de grootste partij. In Wallonië vond wel een aardverschuiving plaats. De Parti socialiste (PS) was daar veertig jaar de grootste partij, maar dit jaar kozen de Walen voor rechts.

Vlaanderen en Wallonië

In de twintigste eeuw stemden de Nederlandstalige en traditionele Vlamingen op de christendemocraten en de Franstalige en seculiere Walen op de socialisten. De omvorming, via inmiddels zes staatshervormingen, van eenheidsstaat naar federale staat kwam ook politici uit. De christendemocraten regeerden Vlaanderen, de socialisten Wallonië. Sinds 2010 is de liberaal-conservatieve N-VA de grootste partij

in Vlaanderen. Aangezien 60% van de Belgen Nederlandstalig is, is de grootste Vlaamse partij meestal ook de grootste van België.

N-VA is ook een Vlaams-nationalistische partij. In hun hart zien ze Vlaanderen het liefst als onafhankelijke republiek. Omdat dit politiek niet haalbaar lijkt, zetten ze tegenwoordig in op 'confederalisme': Vlaanderen en Wallonië volledig autonoom, met alleen samenwerking op enkele dossiers als defensie en diplomatie.

N-VA vulde het electorale gat dat ontstond op rechts toen de Vlaamse christendemocraten (CD&V) en liberalen (Open Vld) naar het midden opschoven. Degenen die omwille van vrije markt en gezonde overheidsfinanciën N-VA stemden, zijn niet altijd ook voor confederalisme.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog collaboreerde een Vlaams-nationalistische partij met de Duitsers. N-VA ontstond in 2001 als rechts-conservatieve voortzetting van de Volksunie (1954-2001). De Volksunie nam afstand van het collaboratieverleden. Het eveneens Vlaams-nationalistische Vlaams Blok (1978-2004) was in de jaren tachtig en negentig wel degelijke extreemrechts. Groot was de schok toen die partij in november 1991 electoraal doorbrak ('Zwarte Zondag'). Andere partijen spraken af nooit met het Vlaams Blok samen te werken: *cordon sanitaire*.

Volksunie/N-VA heeft zich altijd afgegrensd van het Vlaams Blok, dat in 2004 werd omgedoopt tot Vlaams Belang. In 2014 was de vreugde groot toen het Vlaams Belang nagenoeg verdween. Maar in 2019 herstelde het Vlaams Belang zich. Binnen de N-VA wil een grote stroming af van het *cordon sanitaire*. Pas vlak voor de verkiezingen sloot N-VA samenwerking uit.

Geen derde partij wil aanschuiven

Hoewel de N-VA in de peilingen licht groeide, voorzag niemand dat zij groter dan het Vlaams Belang zou blijven. In het Vlaamse Parlement en het Europese Parlement hebben zij evenveel zetels – al heeft N-VA percentueel meer Vlaamse stemmen en Belang meer Europese. In de Belgische Kamer (waarvoor ook Nederlandstalige Brusselaars stemmen) heeft N-VA 4 zetels meer dan Vlaams Belang.

Belang groeide, maar bereikte niet het doel de grootste te worden – 'overwinningsnederlaag'. Samen hebben N-VA en Belang precies de helft in het

Vlaamse Parlement. Zelfs al wilde N-VA, dan nog wil geen derde partij aanschuiven.

Waalse aardverschuiving

De werkelijke verandering vond plaats in Wallonië. De Parti socialiste (PS) bestuurde dit praktisch als eenpartijstaat. De Waalse christendemocraten stapten in 2002 zelfs over op 'humanisme', om aanvaardbaar te zijn als kleinere regeringspartner. PS stapte als enige socialistische partij nooit over op de 'derde weg'. Wallonië is ook uitzonderlijk, omdat rechts-populisten niet verkozen raakten. In plaats daarvan ondervindt de PS sinds een jaar of tien concurrentie van de uiterst linkse PTB (in Vlaanderen: PVDA). Deze marxistische partij ziet de NAVO als agressor in plaats van Poetin en zwijgt over de onderdrukking van de Oeigoeren in China. Veel partijen willen net zomin samenwerken met PTB-PVDA als met Vlaams belang.

De liberale MR was de enige rechtse partij. Eind 2019 werd Georges-Louis Bouchez partijleider. Hoewel MR deel uitmaakte van de Waalse en Belgische regeringen, bleef hij hameren op een meer rechtse economische koers. Met electoraal succes: afgelopen zondag werd MR voor het eerst groter dan PS (MR groeide 8,2%). MR werd ook de grootste Franstalige partij in Brussel.

De voormalige christendemocraten, sinds 2022 Les Engagés geheten, deden het ook goed. Zij werden derde (+ 9,7%). MR en Les Engagés hebben samen een meerderheid in Wallonië. PS heeft aangekondigd in alle regeringen in de oppositie te gaan (mogelijk met uitzondering van Brussel). Voor het eerst in de geschiedenis krijgt Wallonië een centrumrechtse regering. Vergelijk het met 1994, toen in Nederland de christendemocraten voor het eerst in zeventig jaar in de oppositie belanden.

Regeringsvorming

De Vlaamse sociaaldemocraten, Vooruit, wonnen ook. In Vlaanderen is getalsmatig een centrumregering van N-VA, Vooruit en CD&V mogelijk. Deze coalitie bestond al in 2009-2014. N-VA leider Bart De Wever is ook burgemeester van Antwerpen. Daar vormt hij sinds 2019 een coalitie met Vooruit (in 2012 had hij de sociaaldemocraten nog na 70 jaar naar de oppositie verdreven).

Getalsmatig is een Belgische regering mogelijk van N-VA, MR, Les Engagés, Vooruit

en CD&V. Vooruit is de enige linkse partij, dus die regering zal rechtser zijn dan de demissionaire centrumregering.

De Wever is niet zo goed in formeren

In Nederland was Mark Rutte net zo bedreven in formeren als in verkiezingen winnen. De Wever wint sinds 2010 verkiezingen, maar verloor twee formaties. In Vlaanderen regeert N-VA ononderbroken sinds 2004 (de grootste vanaf 2014), landelijk alleen van 2014-2018. Rutte koesterde goede persoonlijke verhoudingen met andere partijleiders ('koffiedrinken'), De Wever is eerder misantroop. Rutte wilde ook het CDA in de regering, om niet de enige rechtse partij te zijn. De Wever gunt ook andere rechtse partijen niks.

De partijleiders van de andere vier beoogde Belgische partijen zijn zeer assertief. Zij kunnen over vijf jaar nog steeds leider zijn, terwijl De Wever (partijleider sinds 2004) mogelijk voor het laatst onderhandelt. Deze formatie is bepalend voor de politieke nagedachtenis van De Wever. De tijd is in het voordeel van de andere partijleiders, die zijn opvattingen over confederalisme niet delen. De formatie kan snel gaan als geconcentreerd wordt op economisch beleid en lang duren als De Wever vasthoudt aan confederalisme.

De Vlaamse liberalen, Open Vld, zaten vanaf 1999 ononderbroken in de Belgische regering. Afgelopen zondag werden ze kleiner dan ooit: onder de psychologische grens van 10%. Ze gaan in alle regeringen in de oppositie. MR zat altijd samen met Open Vld in de regering, toch werd ze groter dan ooit.

De Vlaamse liberalen moesten lang opboksen tegen de dominante christendemocraten. Hun Waalse geestverwanten streden tegen socialisten. Open Vld werd steeds meer D66, terwijl MR eerder rechts-liberaal/VVD werd.

Groen werd weggevaagd

In 2019 kozen de Waalse liberalen (ex-christendemocraten) bewust voor de oppositie. Nu zijn ze groter dan ooit. De uitgesproken rechtse koers van MR gaf hen ruimte om een centrumpartij te worden. Dit kan het CDA hoop geven. CD&V zal geen voorbeeld meer zijn, zolang CD&V-leider Sammy Mahdi openlijk dweept met Pieter Omtzigt.

De Vlaamse socialisten zijn iets naar rechts opgeschoven. Zo werden ze strenger op migratie en integratie. Zij werden electoraal beloond, hun Waalse zusterpartij belandt in de oppositie. De groene partijen werden praktisch weggevaagd (uitzondering vormt Brussel, waar ze de grootste Nederlandstalige partij bleven). Wat zegt dit over de samenwerking GroenLinks-PvdA?

Pieter de Jonge *is historicus en publicist.*

Wynia's Week *is er het hele jaar door, minstens 104 keer per jaar. Met onafhankelijke, verrassende berichtgeving. En Wynia's Week is wel* ***gratis, maar niet goedkoop.*** *De lezers, kijkers en luisteraars maken Wynia's Week mogelijk.* ***Doet u mee?*** *Doneren kan* ***HIER****.* ***Hartelijk dank!***